

Załącznik do uchwały Nr XX/ 140 /2016
Rady Gminy Krościenko Wyżne
z dnia 21 października 2016 r.

GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
DLA GMINY KROŚCIENKO WYŻNE
NA LATA 2016-2022

Krościenko Wyżne 2016 r.

Spis treści

<i>Wstęp</i>	2
Rozdział I	3
<i>Diagnoza problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy Krościenko Wyżne</i>	
Rozdział II	19
<i>Cele Programu</i>	
Rozdział III	20
<i>Adresaci Programu</i>	
Rozdział IV	27
<i>Zadania instytucji w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz procedury postępowania wobec rodzin uwikłanych w przemoc domową</i>	
Rozdział V	32
<i>Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie</i>	
Rozdział VI	33
<i>Sprawozdawczość oraz finansowanie Programu</i>	
Rozdział VII	33
<i>Monitorowanie i ewaluacja Programu</i>	
Rozdział VIII	34
<i>Zakończenie</i>	
Załącznik nr 1 – Harmonogram do Programu	35

W S T Ę P

Pojęcie przemocy w rodzinie obejmuje wszelkie odmiany złego traktowania tych członków rodziny, którzy nie są w stanie skutecznie się bronić. Najczęściej osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie są dzieci, osoby okresowo lub trwale niepełne ze względu na starość czy chorobę oraz kobiety, chociaż ich zależność nie jest tak oczywista, jak w przypadku dziecka czy osoby niepełnej.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

- jest to proces, nie pojawia się zniemacka, jest cykliczny,
- ma tendencję do powtarzania się, eskaluje, nie zatrzymana przybiera na sile,
- toczy się w wymiarze dominacja – uległość,
- przejawia się w różnych formach.

Przemoc w rodzinie to nie tylko przemoc fizyczna, ale także psychiczna, seksualna, ekonomiczna oraz zaniedbanie. Aby skuteczniej działać wobec problemu przemocy należy stworzyć gminny system przeciwdziałania przemocy domowej oparty na fundamencie, którym jest Zespół Interdyscyplinarny. Natomiast akty prawne, na podstawie których stworzony został niniejszy Program to:

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390),
2. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r., poz. 487, z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 930 z późn. zm.),
4. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
5. Rozporządzenie Rady Gminy Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2011 r., Nr 209, poz. 1245),
6. Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Krościenko Wyżne na lata 2011-2020,

7. Uchwała Nr V/32/2011 Rady Gminy Krościenko Wyżne z dnia 7 marca 2011 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania,
8. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa podkarpackiego – raport końcowy ROPS Rzeszów 2014 rok,
9. Opracowanie Zespołu Stowarzyszenia „Niebieska Linia”.

ROZDZIAŁ I

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy Krościenko Wyżne

Diagnoza stanowi raport badawczy dotyczący zjawiska przemocy w rodzinie występującego na terenie gminy Krościenko Wyżne w opinii jej mieszkańców. Celem podejmowanego badania było stworzenie efektywnych mechanizmów przeciwdziałania i profilaktyki przez instytucje działające na terenie gminy.

Diagnoza przyczyniła się w szczególności do stworzenia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

1. **Celem badania było poznanie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców gminy Krościenko Wyżne na temat problemu przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez:**
 - a) Badanie postaw wobec problemu i reagowania na przemoc domową.
 - b) Badanie wiedzy na temat lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
 - c) Funkcjonowanie mitów i stereotypów w świadomości społecznej.
 - d) Oczekiwania społeczności lokalnej dotyczące form wsparcia, akcji informacyjnych i promocyjnych.
2. **Metodologia badania i charakterystyka respondentów.**

Diagnoza została przygotowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krościenku Wyżnym na podstawie zebranych informacji. Badanie zrealizowano przy wykorzystaniu ankiet papierowych rozpowszechnionych wśród mieszkańców gminy w okresie od stycznia 2016 r. do kwietnia 2016 r.

Kwestionariusze ankiety były rozdysponowane przez pracowników socjalnych podczas pracy w terenie oraz były dostępne w siedzibie GOPS. Przygotowano łącznie 120 ankiet, z czego wypełnionych zostało 70, które zostały poddane analizie. Ze względu na brak

możliwości losowego doboru próby badania nie są reprezentatywne – wyniki nie mogą być uogólniane na populację mieszkańców gminy.

W badaniu wzięło udział 70 mieszkańców Krościenka Wyżnego oraz Pustyn. Wśród respondentów było 37 kobiet oraz 33 mężczyzn. Wśród kobiet objętych badaniem było 10 osób w wieku od 18 do 30 roku życia, 12 z nich to osoby w wieku od 31 do 50 roku życia, również 12 stanowiły osoby w wieku od 51 do 65 roku życia, natomiast 3 kobiety to osoby w wieku powyżej 66 roku życia. Zróżnicowanie mężczyzn pod względem wieku przedstawiało się następująco: dziewięciu mężczyzn objętych badaniem miało od 18 do 30 roku życia, taką samą liczbę reprezentowali mężczyźni w wieku od 31 do 50 roku życia, 12 mężczyzn miało od 51 do 65 roku życia, natomiast 3 badanych liczyło sobie 66 i więcej lat.

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, wśród badanych przeważały osoby z wykształceniem:

- wyższym – 23 (33 % badanych),
- średnim - 24 (34 % badanych),
- zawodowym – 15 (21 % badanych),
- podstawowym lub gimnazjalnym – 8 (12 % badanych).

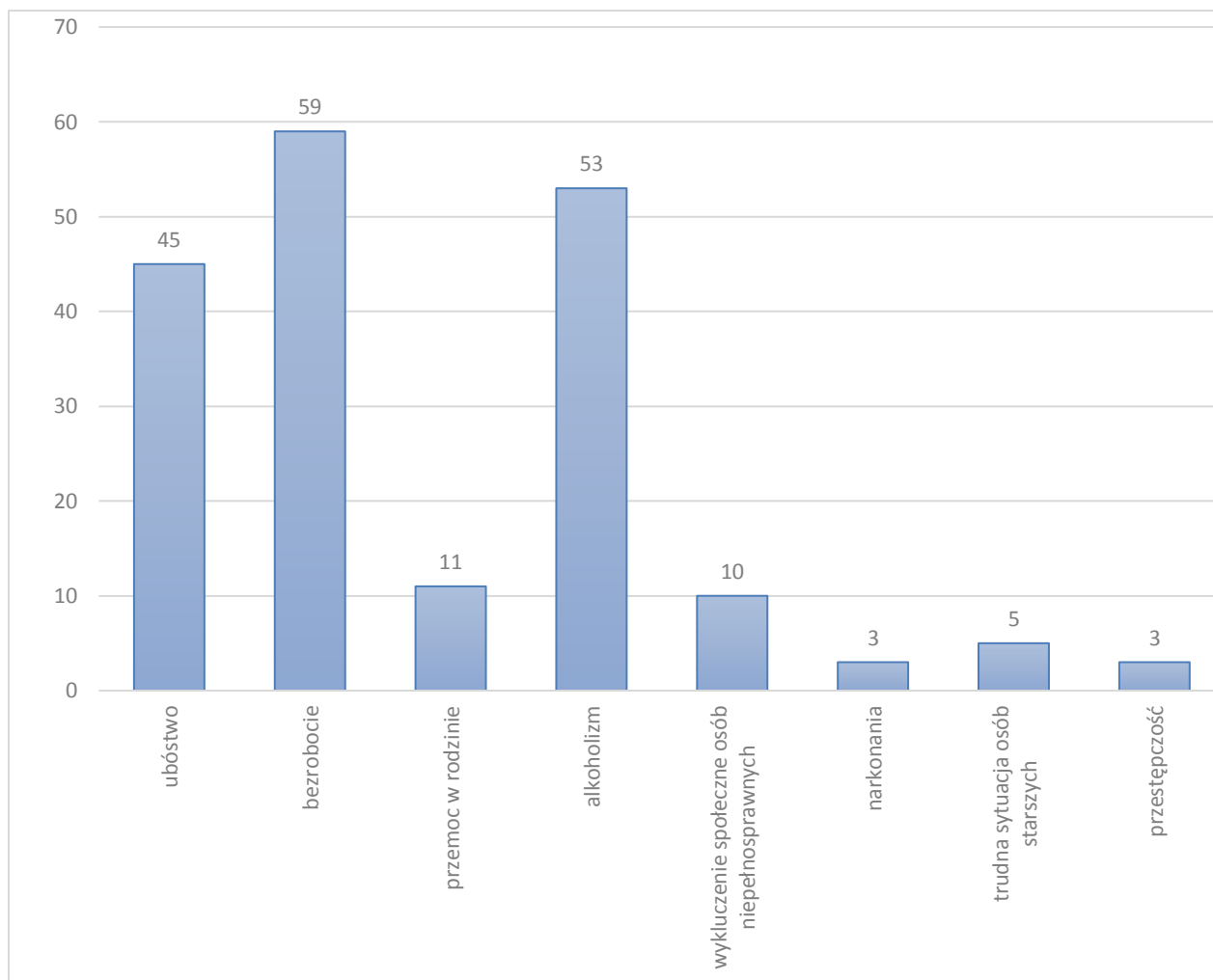
Zapytano respondentów o źródło utrzymania i ustalono, że 39 osób zadeklarowało wynagrodzenie za pracę jako główne źródło dochodu. Jedynie 12 respondentów było objętych pomocą finansową przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krościenku Wyżnym. Natomiast 19 osób jako źródło dochodu podało świadczenie emerytalne lub rentowe z ZUS.

3. Problem przemocy w rodzinie w ocenie osób objętych badaniem.

Wśród 70 ankietowanych 57 osób jest świadomych, że stosowanie przemocy w rodzinie jest przestępstwem ściganym z urzędu, zagrożonym karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Kolejnym zadaniem jakie postawiono przed mieszkańcami gminy Krościenko Wyżne było wytypowanie z dostępnych opcji 3 najczęściej występujących problemów społecznych, które występują wśród społeczności lokalnej. Poniższy wykres przedstawia opinie na ten temat.

Wykres 1. Najczęściej występujące problemy na terenie gminy Krościenko Wyżne w opinii respondentów

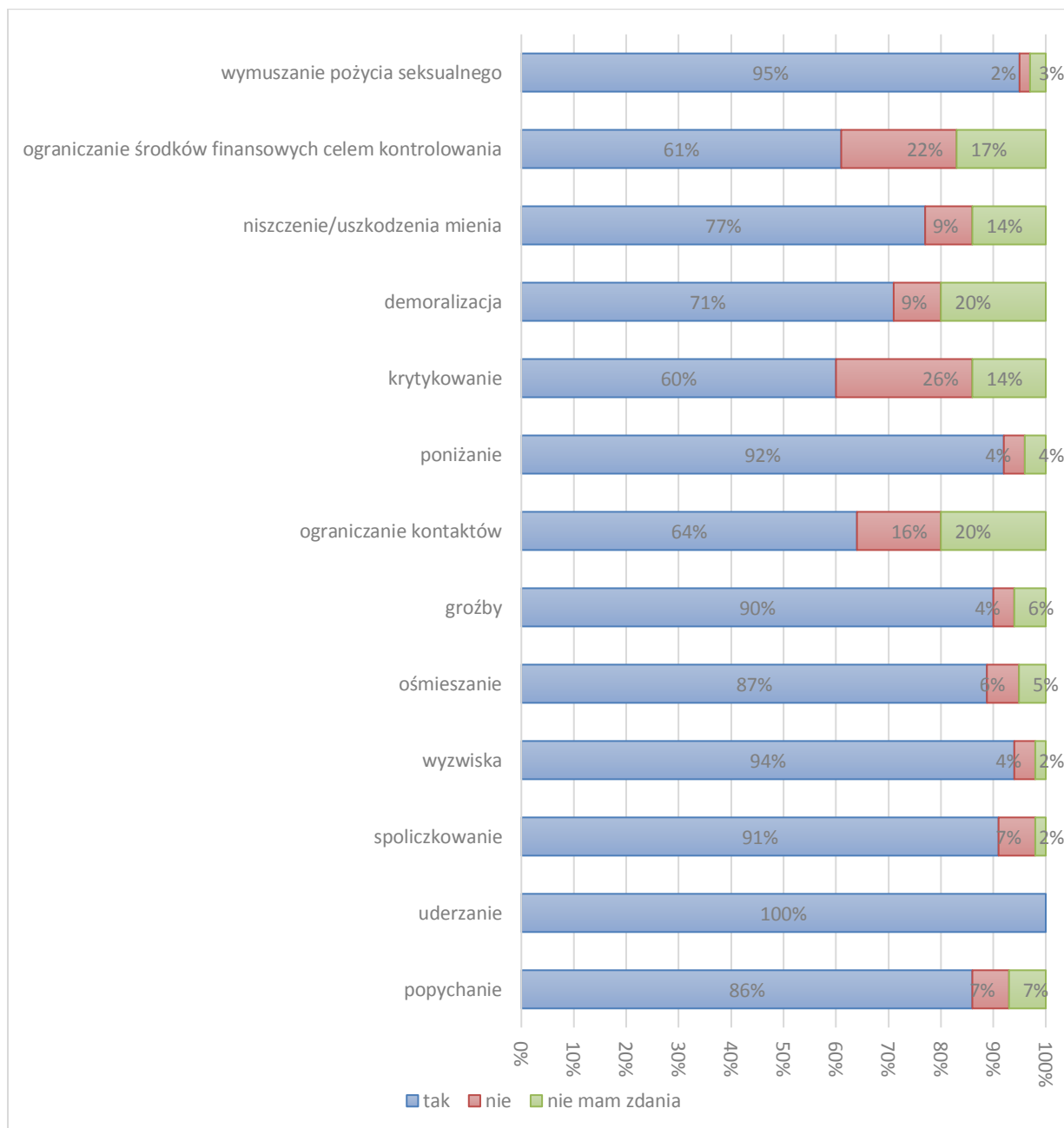

Źródło: opracowanie własne GOPS

Osoby biorące udział w badaniu jednoznacznie wskazały, że na terenie gminy Krościenko Wyżne mamy do czynienia z trzema głównymi problemami społecznymi. Bezrobocie zaznaczyło 59 (84 %) ankietowanych, alkoholizm 53 (76 %), natomiast ubóstwo wskazało 45 (64 %) respondentów. Przemoc w rodzinie jako znaczący problem zaznaczyło jedynie 11 (16 %) badanych.

Kolejna część kwestionariusza ankiety dotyczyła oceny, które z wymienionych zachowań są przemocą w rodzinie. Poniższa tabela przedstawia stosunek osób wobec konkretnych sytuacji.

Wykres 2. Stosunek ankietowanych do różnych form przemocy w rodzinie

Źródło: opracowanie własne GOPS

W myśl definicji przemocy w rodzinie wyróżniamy przemoc fizyczną, psychiczną (emocjonalną), ekonomiczną i seksualną. Z całej gamy różnych form przemocy wybrano 13 przykładów reprezentujących każdą grupę w/w form.

Wszyscy ankietowani uznali, że **uderzanie** jest jedną z form przemocy domowej, **policzkowanie** jest przemocą w opinii 91 % badanych. **Popychanie** 86 % osób objętych badaniem wskazało jako jedną z form przemocy.

Przemoc psychiczna, której przykładami były **wyzywiska, ośmieszanie, groźby i poniżanie** były poprawnie rozpoznawane jako przemoc w rodzinie przez większość respondentów. **Demoralizacja** w opinii 71 % badanych jest jednym z przykładów przemocy w rodzinie, z tym zdaniem nie zgadzało się 9 % ankietowanych, a 20 % nie miało w tej kwestii zdania. Podobnie rozkładają się opinie dotyczące **krytykowania i ograniczania kontaktów**, które za przemoc w rodzinie uznało ponad 60 % ankietowanych. **Niszczenie mienia lub jego uszkodzenie** 71 % osób wskazało jako przemoc w rodzinie.

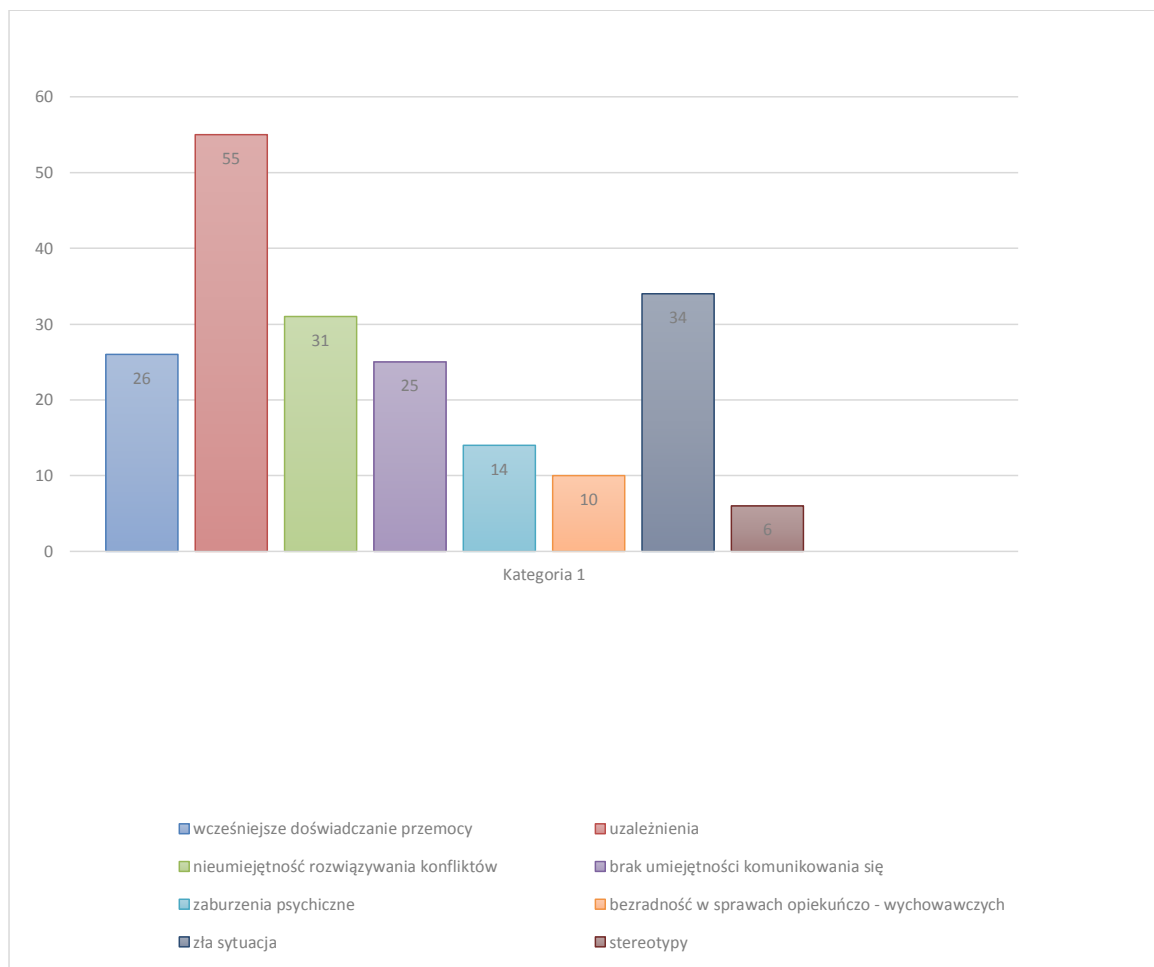
Jedną z form przemocy ekonomicznej, która została uwzględniona w kwestionariuszu ankiety było **ograniczanie środków finansowych celem kontrolowania**. W opinii 22 % badanych takie zachowanie nie jest przemocą w rodzinie, 17 % nie ma w tej sprawie zdania, natomiast 61 % wskazało tę formę zachowania jako przemoc domową.

Wymuszanie pożycia seksualnego jako forma przemocy seksualnej została wskazana przez zdecydowaną większość ankietowanych (95 %).

Istotnymi w tym pytaniu były odpowiedzi dotyczące **stosowania kar cielesnych wobec dzieci**. Dla 60 % badanych jasnym jest, że takie zachowania są niedopuszczalne, 27 % osób uznało, że w niektórych przypadkach są uzasadnione, natomiast 13 % nie miało w tej kwestii zdania.

Badanych zapytano o przyczyny wystąpienia przemocy w rodzinie. Respondenci zostali poproszeni o wybranie z listy maksymalnie 3 czynników, które ich zdaniem leżą u podstaw przemocy w rodzinie. Poniższy wykres obrazuje tendencje w tym zakresie.

Wykres 3. Najczęstsza przyczyna wystąpienie przemocy w rodzinie według badanych

Źródło: opracowanie własne

Jako najczęstszą przyczynę przemocy badani wskazywali **nadużywanie alkoholu – 55 osób**. Alkohol stanowi jeden z czynników ryzyka, który należy poddać analizie.

„Alkohol osłabia kontrolę własnych zachowań, zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności i niepowodzenia życiowe, zaburza ocenę sytuacji i może powodować błędną interpretację zachowań innych osób. Uzależnienie od alkoholu nie zwalnia z odpowiedzialności za popełnione czyny, mimo że sprawcy często wykorzystują fakt bycia nietrzeźwym jako usprawiedliwienie swojego zachowania. Obecny stan badań wskazuje na to, że nie ma związku przyczynowo skutkowego między przemocą a alkoholem, ale można mówić o współwystępowaniu tych zjawisk”.¹

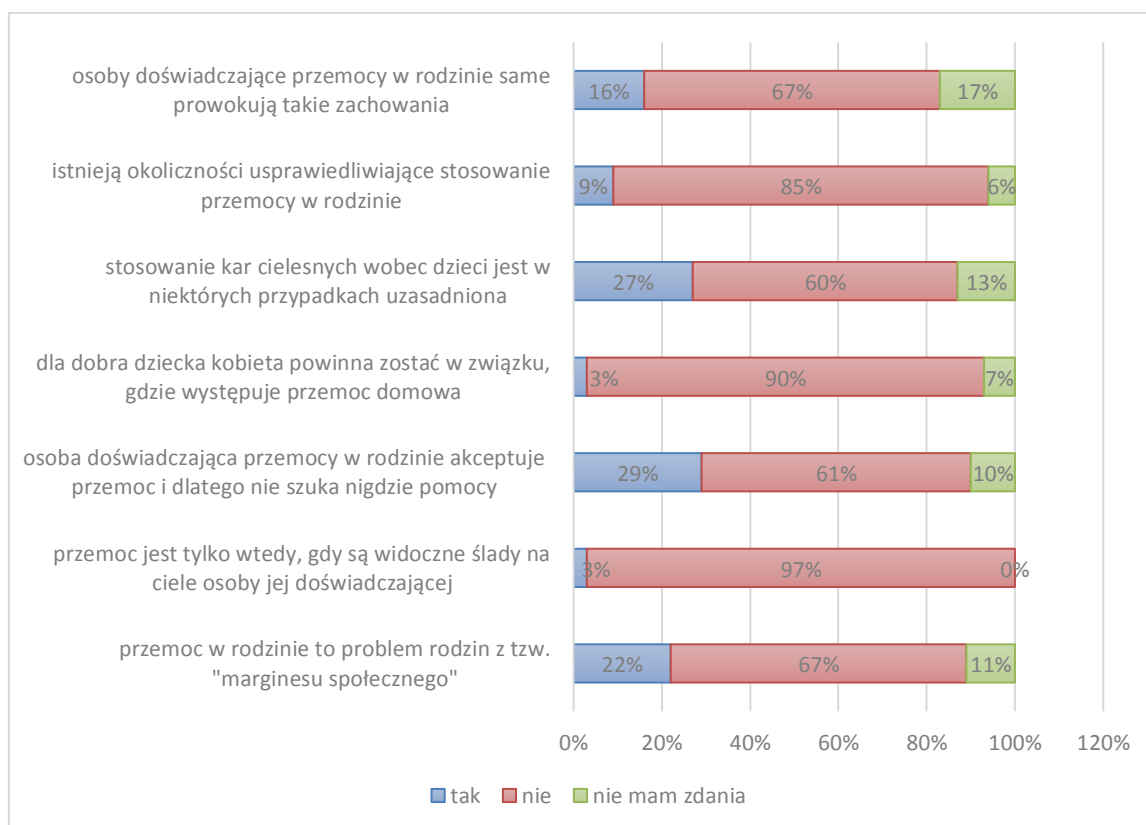
¹ Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa podkarpackiego – raport końcowy ROPS Rzeszów 2014 rok

Drugim najczęściej wskazywanym czynnikiem była **zła sytuacja materialna – 34 osoby**. Stosunkowo często wskazywano również **nieumiejętność rozwiązywania konfliktów – 31 osób**. **Wcześniejsze doświadczanie przemocy** jako przyczynę wystąpienia tego zjawiska wskazało 26 osób, podobnie **brak umiejętności komunikowania się – 25 osób**. 14 osób wskazało **zaburzenia psychiczne** jako jeden z czynników sprzyjających wystąpieniu problemu przemocy domowej. **Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych** zaznaczyło 10 osób. Tylko 6 osób uznało, że **stereotypy** mają wpływ na wystąpienie przemocy w rodzinie.

Funkcjonowanie stereotypów w społeczności lokalnej na temat przemocy stanowiło kolejny problem poruszony w badaniu. Dlatego też poproszono respondentów o ustosunkowanie się do nich.

Poniższy wykres zawiera opinie na temat stereotypów funkcjonujących w obszarze przemocy w rodzinie.

Wykres 4. Funkcjonowanie stereotypów w świadomości respondentów na temat przemocy w rodzinie

Źródło: opracowanie własne GOPS

Wśród wszystkich badanych 68 osób (97 %) nie utożsamia przemocy w rodzinie jedynie z obrażeniami ciała.

Według 63 osób (90 %) ankietowanych kobieta doświadczająca przemocy domowej nie powinna pozostać w takim związku dla dobra dziecka.

„Z badań i doniesień praktyków wynika, że dzieci wychowujące się w rodzinach, gdzie jest przemoc „nasiąkają” przemocą. Nawet jeśli nie są bezpośrednio bite, upokarzane, wykorzystywane, zanedbywane i molestowane, a „tylko” obserwują przemocowe traktowanie matki przez ojca, to równocześnie są osobami doświadczającymi przemocy”²

W opinii 60 osób (85 %) biorących udział w badaniu nie istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy w rodzinie. Według 47 (67 %) badanych problem przemocy domowej nie dotyczy jedynie rodzin z tzw. „marginesu społecznego”.

„Przemoc w rodzinie występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia czy sytuacji materialnej”³.

Identyczne wskazanie uzyskano w stwierdzeniu, że osoby doświadczające przemocy nie prowokują sprawców. 43 osoby (61 %) nie zgadzają się ze stwierdzeniem, że osoba doświadczająca przemocy w rodzinie akceptuje przemoc i dlatego nie szuka nigdzie pomocy.

„Ofiary przemocy domowej zawsze próbują się bronić, ich działania są jednak mało skuteczne. Wypróbują różne, często nieracjonalne strategie obronne, które w konsekwencji powodują nasilenie przemocy.”⁴

Badanie pokazało niejednoznaczne podejście mieszkańców gminy do stosowania kar cielesnych wobec dzieci. 42 (60 %) badanych zaklasyfikowało „dawanie klapsa” jako przemoc, natomiast 9 (13 %) nie było pewnych (nie mam zdania). Można zatem przypuszczać, że wiele osób ma problem z określeniem czy jest to akceptowany środek wychowawczy. Choć większość uczestników badania jest przeciwnych stosowaniu kar cielesnych wobec dzieci, niepokojące jest, że dość duża część 19 osób (27 %) usprawiedliwia takie postępowanie w przypadkach uzasadnionych.

Aby poznać doświadczenia i opinie świadków przemocy w rodzinie, badanych zapytano, czy znają takie rodziny z terenu gminy, w których dochodzi do przemocy. Spośród 70 respondentów, którzy odpowiedzieli na to pytanie, 36 osób potwierdziło, że zna takie rodziny. 17 osób wskazało, znajomość jednej takiej rodziny, 14 ankietowanych udzieliło odpowiedzi, że zna od 2 do 3 takich rodzin, natomiast 5 osób zna więcej jak 3 rodziny, w których występuje problem przemocy w rodzinie.

² Opracowanie Zespołu Stowarzyszenia „Niebieska Linia”

³ Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa podkarpackiego – raport końcowy ROPS Rzeszów 2014 rok

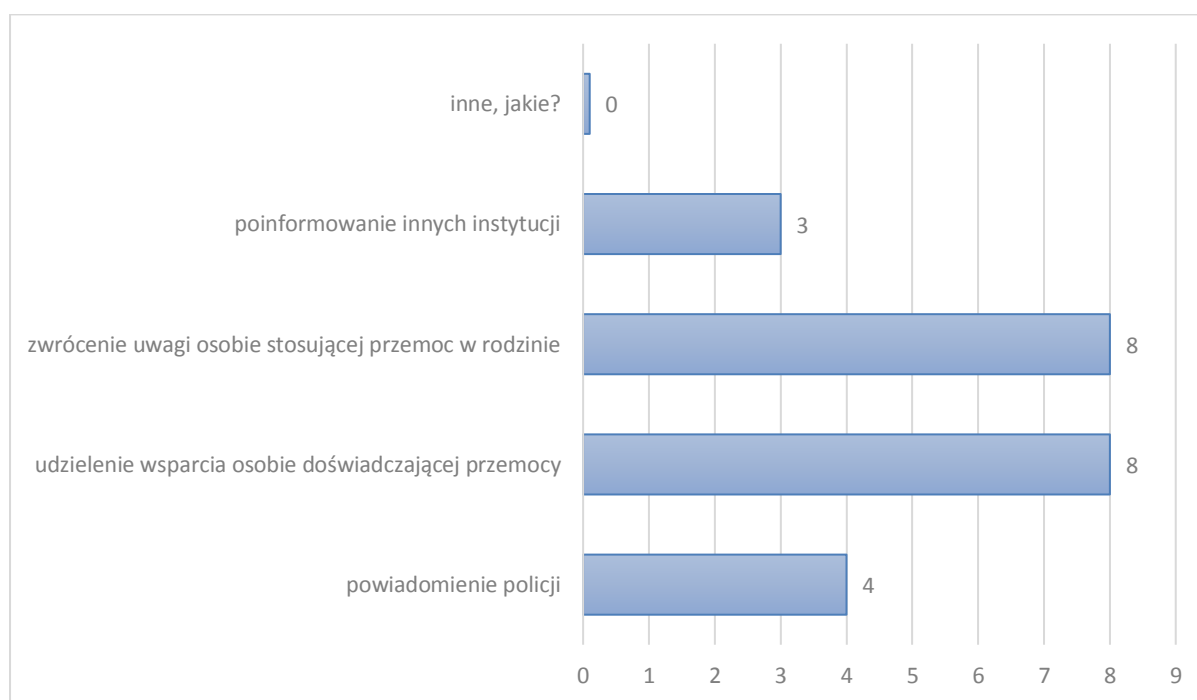
⁴ Tamże

Z udzielanych odpowiedzi wynika, że najczęściej przemoc stosują mężczyźni (35 wskazań); osobami najczęściej doznającymi przemocy domowej są kobiety (32 wskazania) i dzieci (15 wskazań).

Badani wskazywali na występowanie przemocy psychicznej w tych rodzinach (31 przypadków), przemocy fizycznej (27 przypadków). Zaniedbanie stwierdzono w 12 rodzinach, rzadziej natomiast zakreślano przemoc ekonomiczną – w 4 przypadkach. Badani nie wskazali przypadków przemocy seksualnej.

Osoby, które znają rodziny przemocowe zostały poproszone o odpowiedź na pytanie czy podjęły jakieś działanie wobec problemu. 14 (39 %) respondentów podjęło działania mające na celu pomoc rodzinie, natomiast 22 (61 %) pozostawało biernymi.

Wykres 5. Działania podjęte w stosunku do rodzin z problemem przemocy w rodzinie

Źródło: opracowanie własne

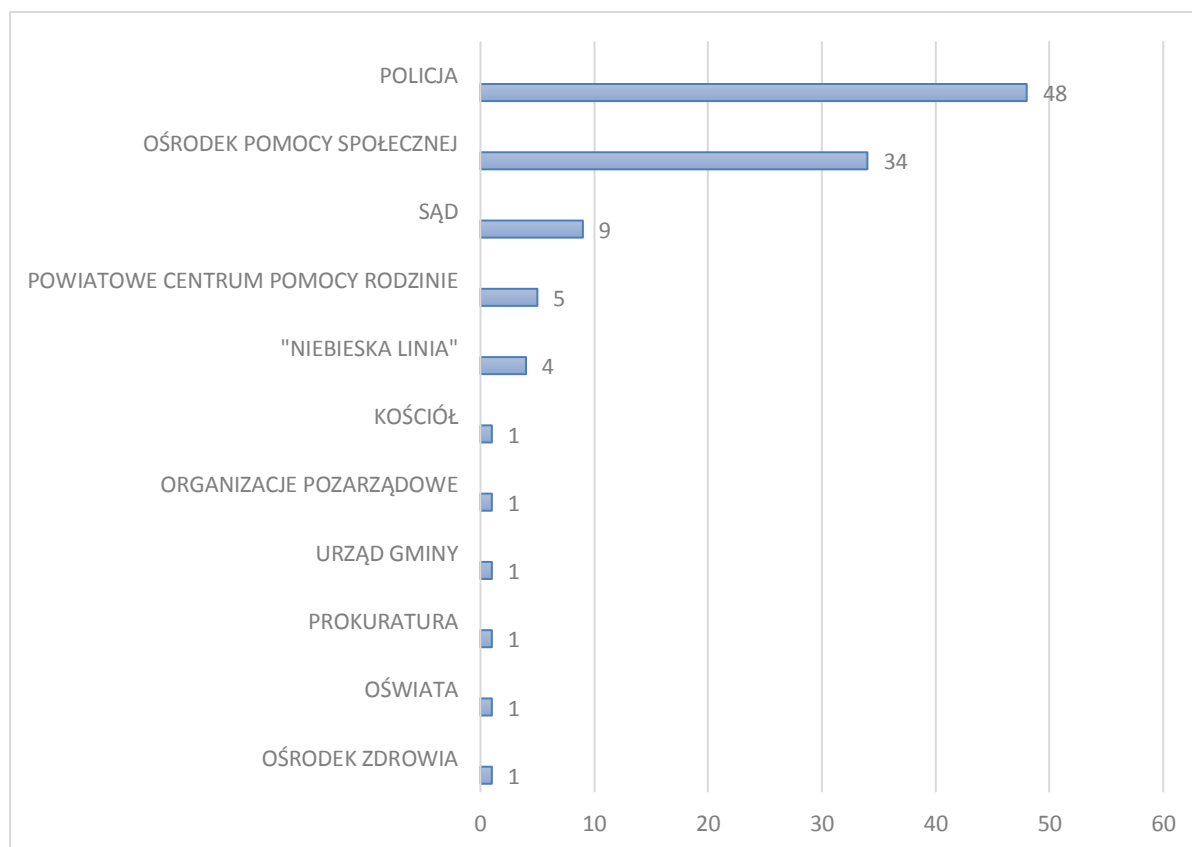
Najczęściej badani udzielali wsparcia osobie doświadczającej przemocy w rodzinie – 8 osób, a także 8 osób zwracało uwagę osobiście, zaś 4 osoby powiadamiały policję, natomiast trzy o problemie informowały inne instytucje.

Badani brak swojego działania wobec problemu przemocy w rodzinie usprawiedliwiali obawą przed zaszkodzeniem osobie doświadczającej przemocy domowej – 12 osób. Nieco mniej respondentów obawiało się, że wynikną dla nich z tego problemy – 9 osób. Niechęć do udzielenia pomocy wynikała też z braku wiedzy jak można pomóc – 5 osób. Cztery osoby są

bierność tłumaczyło prywatną sprawą rodziny, natomiast w 3 przypadkach znaczenie miał strach przed sprawcą przemocy.

Ważnym zagadnieniem poruszonym w ankiecie było sprawdzenie wiedzy respondentów na temat znajomości instytucji świadczących pomoc na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie. Pytanie miało charakter otwarty.

Wykres 6. Instytucje świadczące pomoc na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie

Źródło: opracowanie własne GOPS

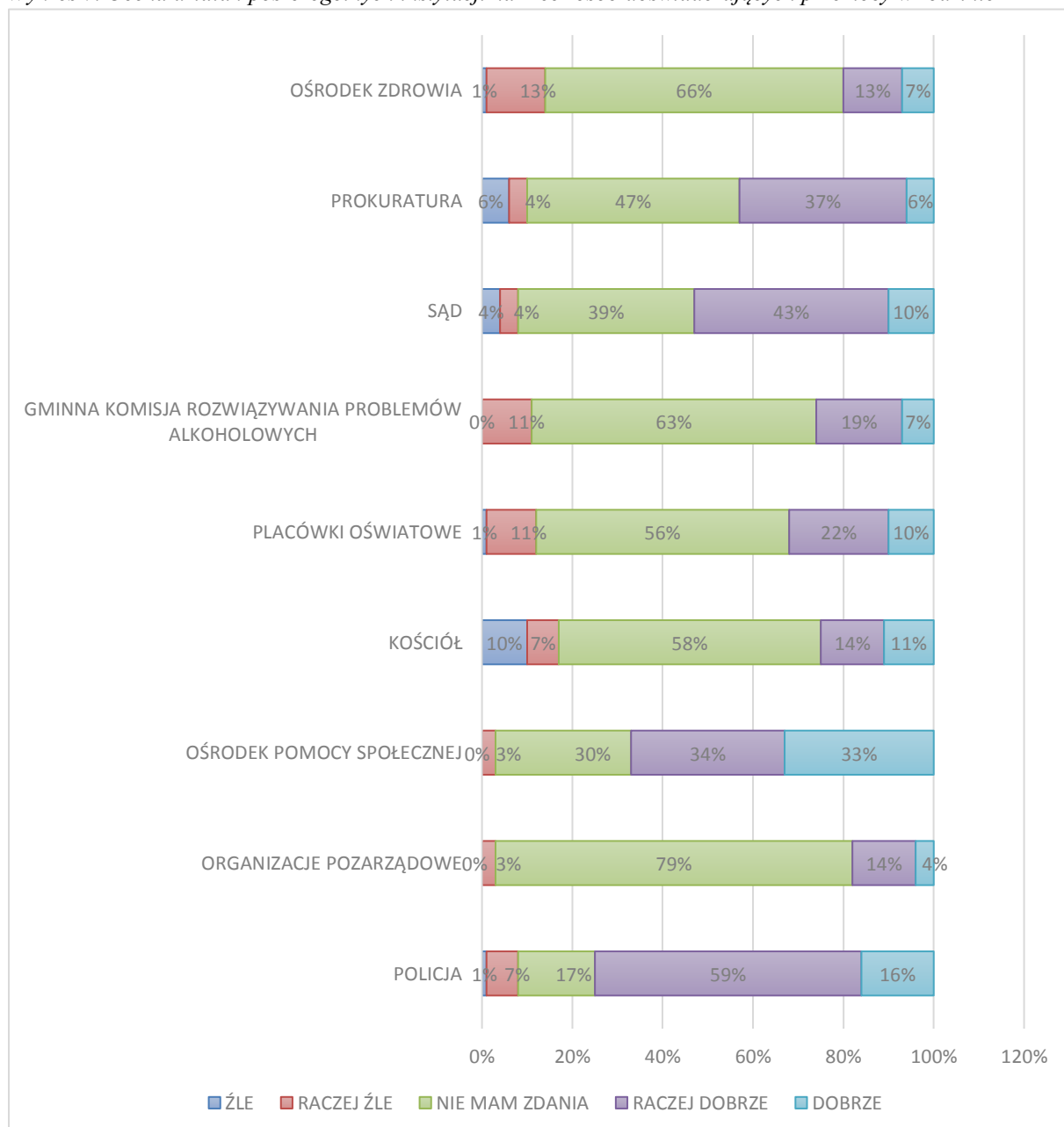
W opinii uczestników badania dwiema najczęściej wskazywanymi instytucjami pomagającymi rodzinom z problemem przemocy domowej są **policja** oraz **ośrodek pomocy społecznej**. Sąd jest utożsamiany z pomocą na rzecz osób dotkniętych przemocą przez 9 respondentów. Instytucje, które w myśl ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie są integralną częścią systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, tj. ośrodek zdrowia, placówki oświatowe, GKRPA, organizacje pozarządowe uzyskały marginalny wynik.

W opinii 4 osób „Niebieska Linia” - Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie to jedna z kluczowych instytucji świadczących pomoc na rzecz osób uwikłanych w problem przemocy domowej. Potwierdza to jak niezwykle trudnym tematem jest przemoc

w rodzinie. Niejednokrotnie, osoby wolą się zwrócić o pomoc do instytucji spoza swojego miejsca zamieszkania; przypuszczalnie po to, by zachować większą anonimowość.

Z poniższego zestawienia wynika, że największym zaufaniem ze strony respondentów cieszą się policja, którą raczej dobrze lub dobrze oceniło 75 % badanych oraz ośrodek pomocy społecznej dobrze oceniony przez 67 % osób.

Wykres 7. Ocena działań poszczególnych instytucji na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie

Źródło: opracowanie własne

Zapobieganie przemocy w rodzinie oraz ocena jej skuteczności to kolejne z pytań. W opinii 52 osób skutecznym jest odizolowanie sprawcy przemocy. Według 50 respondentów

psychologiczne wsparcie dla osoby doświadczającej przemocy stanowi skuteczną pomoc. 39 osób jako kluczowe wskazało zapewnienie bezpiecznego schronienia dla osoby doświadczającej przemocy domowej. Działania profilaktyczne i edukacyjne jako ważne wskazało 14 osób. W ocenie 11 osób skuteczność w zapobieganiu przemocy ma działalność Zespołu Interdyscyplinarnego. Natomiast 7 wskazań miały programy korekcyjno – edukacyjne dla sprawców przemocy.

Końcowe pytania w kwestionariuszu ankiety dotyczyły zagadnień z zakresu działań profilaktycznych oraz informacyjnych, które w opinii respondentów powinny zostać podjęte na terenie gminy Krościenko Wyżne.

Mieszkańcy gminy w liczbie 45 wskazało kampanię ulotkową dotyczącą form wsparcia dla rodzin z problemem przemocy jako skuteczną formę działań. Wykładami specjalistów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest zainteresowanych 43 badanych, natomiast 42 osoby wskazało potrzebę zajęć z młodzieżą gimnazjalną, podnoszących świadomość społeczną na temat problemu przemocy w rodzinie.

Konieczność utworzenia grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy jest wskazaniem 44 (63%) osób biorących udział w ankiecie, 24 (34 %) badanych nie ma w tej kwestii zdania, jedynie 2 (3 %) osoby uważają grupę wsparcia za zły pomysł.

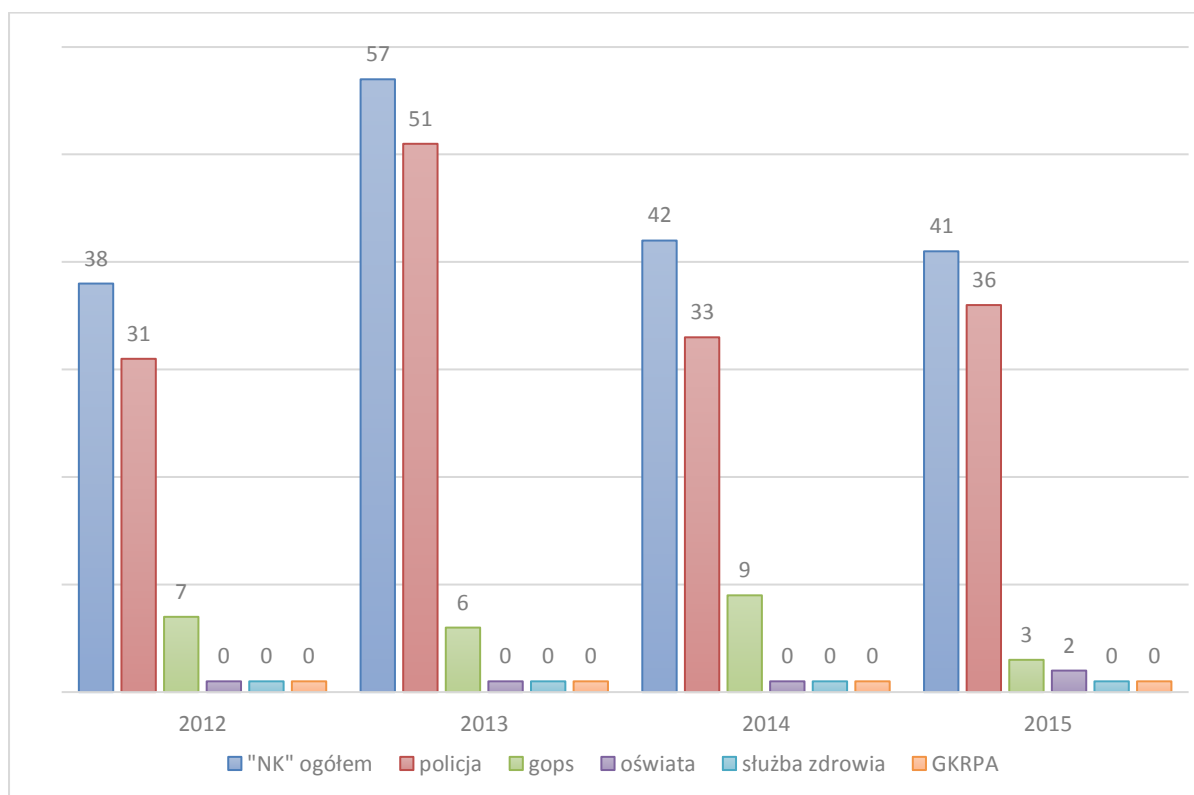
Działający na terenie gminy Punkt Porad Psychologicznych jest dobrze oceniany przez respondentów; 48 (69 %) badanych uważa, że osoby uwięzione w przemoc domową powinny szukać pomocy w Punkcie, jedynie 1 osoba nie widzi takiej potrzeby. Brak zdania w tym zakresie ma 21 (30 %) ankietowanych.

Ostatnie z pytań kwestionariusza dotyczące strony internetowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krościenku Wyżnym (zakładki *przemoc w rodzinie*) uwidoczniło słabe rozpowszechnienie informacji na temat lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Z informacji znajdujących się na stronie internetowej GOPS nie korzystało 65 (93 %) badanych.

4. Problem przemocy w rodzinie w świetle danych Zespołu Interdyscyplinarnego.

Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie realizuje procedurę „Niebieskie Karty”, która dokumentuje incydenty przemocy w rodzinie. Poniższy wykres obrazuje statystykę wypełnionych formularzy „Niebieska Karta - A” z podziałem na instytucję sporządzającą.

Wykres 8. Liczba wypełnionych kwestionariuszy „Niebieska Karta – A”

Źródło: dane ze sprawozdań rocznych GOPS Krościenko Wyżne

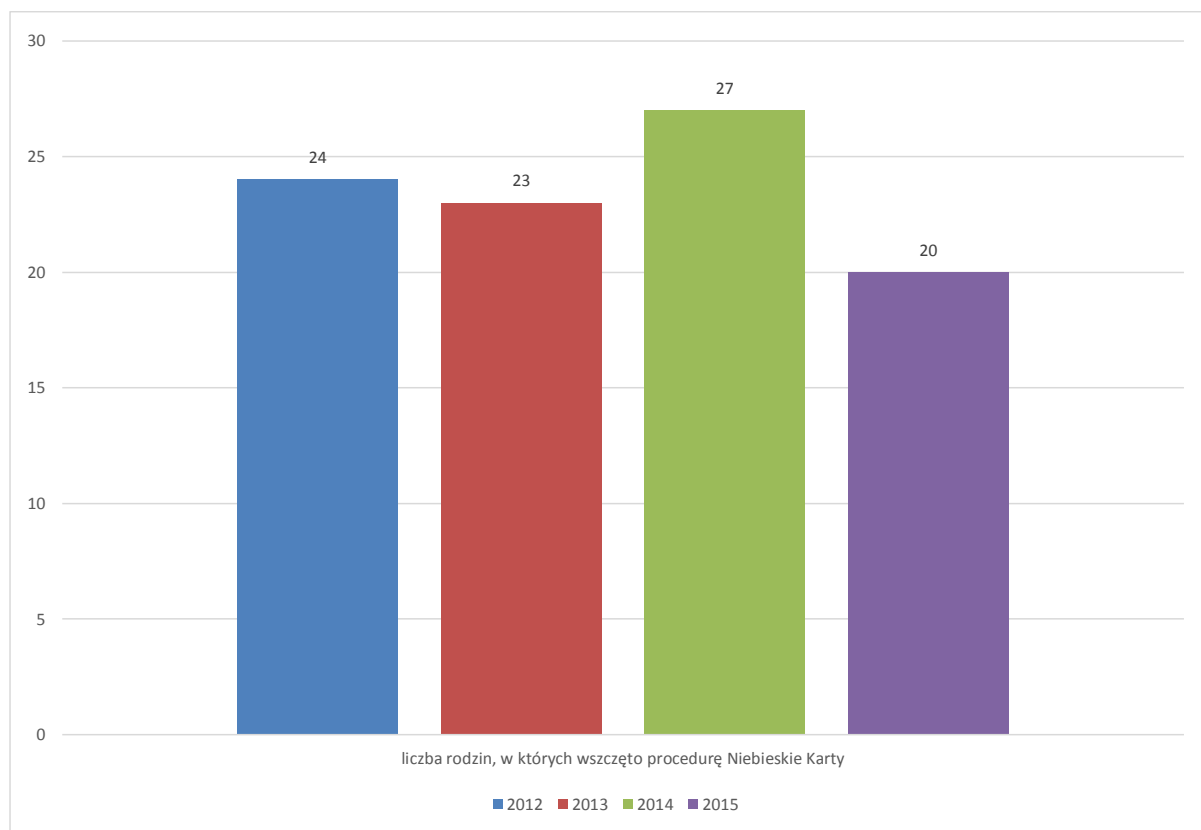
Jak widzimy na powyższym wykresie dominującą rolę w sporządzaniu kwestionariuszy „Niebieska Karta – A”, wszczynającymi procedurę pełni policja – 85 % wszystkich „Niebieskich Kart – A”. Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krościenku Wyżnym podejmują średnio 14 % interwencji, których konsekwencją jest wszczęcie procedury „Niebieskie Karty”. Również wdrażają się w tę procedurę inne podmioty biorące w niej udział.

Znaczna różnica, odbiegająca od średniej w ilości wypełnionych „Niebieskich Kart – A” spisanych w roku 2013 wynika z tego, że w jednej rodzinie miało miejsce 18 interwencji policji, których konsekwencją było spisanie NK-A. Biorąc tę informację pod uwagę można przyjąć, że problem przemocy w rodzinie na terenie gminy Krościenko Wyżne utrzymuje się na stałym poziomie. Trzeba wziąć pod uwagę fakt, że liczba sporządzonych Niebieskich Kart nie oddaje w pełni obrazu problematyki przemocy domowej.

Zjawisko to jest trudne do zdiagnozowania między innymi ze względu na strach przed sprawcą i niewiarę w jakąkolwiek zmianę swojej sytuacji.

Liczba Niebieskich Kart nie odzwierciedla ilości rodzin objętych nadzorem w związku z prowadzoną procedurą. Poniższy wykres zawiera dane dotyczące rodzin, w których została wszczęta procedura Niebieskie Karty w poszczególnych latach.

Wykres 9. Liczba rodzin, w których wszczęto procedurę Niebieskie Karty

Źródło: opracowanie własne GOPS

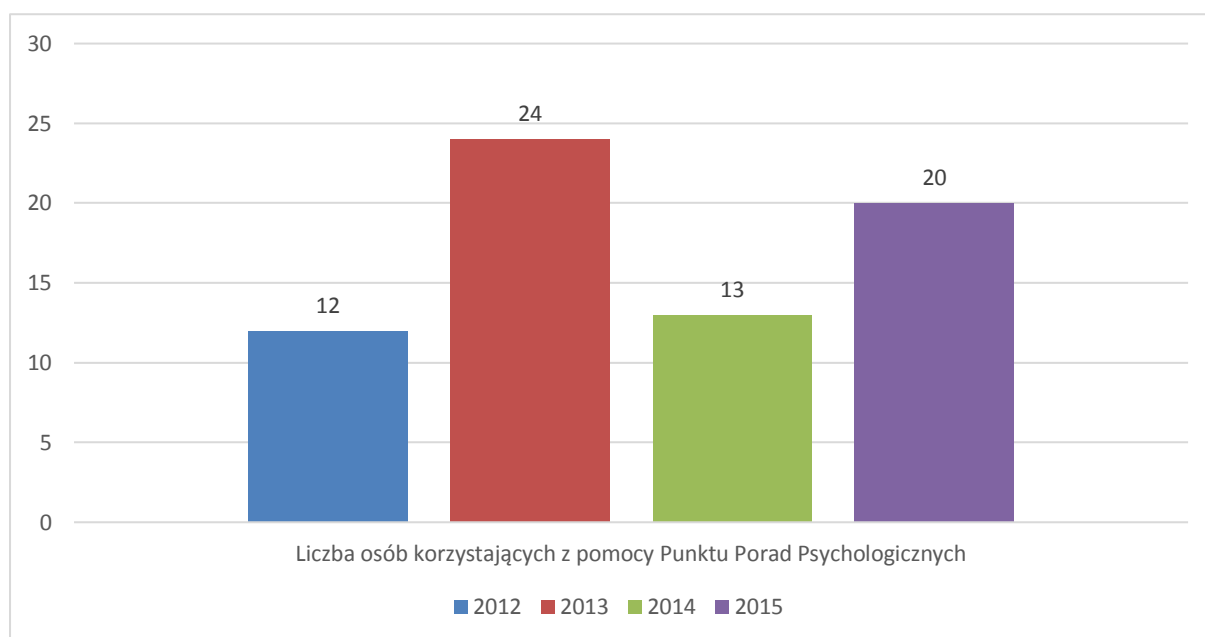
Największą ilość wszczętych spraw w ramach procedury Niebieskie Karty odnotowano w 2014 r.

Od 2011 r. na terenie gminy działa Punkt Porad Psychologicznych dla mieszkańców Gminy Krościenko Wyżne, który świadczy pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Działalność Punktu jest jednym z filarów lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Poniższe zestawienie zawiera ilość osób korzystających ze wsparcia psychologicznego świadczącego przez Punkt Porad Psychologicznych. W ostatnim okresie sprawozdawczym (tj. od stycznia 2015 r. do grudnia 2015 r.) PPP wspierał osoby w wymiarze 3 razy w miesiącu przez dwie godziny zegarowe (z wyłączeniem jednego miesiąca wakacyjnego). Skorzystało z niego **20 osób** (6 kobiet, 13 mężczyzn oraz jedna osoba małoletnia). Psycholog udzielił **58 porad**. Ze wsparcia psychologicznego skorzystało **5 sprawców przemocy**

w rodzinie oraz 3 osoby doświadczające przemocy w rodzinie. Największą grupę osób objętych wsparciem PPP stanowili mężczyźni borykający się z problemem alkoholowym - 11 osób. Dla porównania – obecnie widoczny jest znaczny wzrost porad w Punkcie Porad Psychologicznych. **Od stycznia 2016 roku do września 2016 r.** psycholog udzielił **42 porady**, z których skorzystało **15 osób** (7 kobiet, 7 mężczyzn oraz jedna osoba małoletnia). Wśród nich były **dwie** osoby stosujące przemoc w rodzinie oraz **trzy** osoby doświadczające przemocy.

Wykres 10. Liczba osób korzystających z pomocy Punktu Porad Psychologicznych

Źródło: dane ze sprawozdań rocznych GOPS Krościenko Wyżne

Na podstawie powyższych danych można wnioskować, że pomoc psychologiczna świadczona przez Punkt Porad Psychologicznych na rzecz osób uwikłanych w przemoc domową jest bardzo istotna i powinno się ją kontynuować.

Rekomenduje się utworzenie samopomocowych grup wsparcia bądź grup terapeutycznych jako formy pomocy psychologicznej.

Przyszłe akcje informacyjne na terenie gminy Krościenko Wyżne powinny rozpropagować tego typu działalność zarówno wśród osób z rodzin, w których problem przemocy występuje, jak i wśród świadków i wszystkich mieszkańców gminy.

5. Wnioski końcowe i rekomendacje.

Przeprowadzone badania pozwalają stwierdzić, że mieszkańcy gminy Krościenko Wyżne wypełniający ankietę wskazali jedynie dwie instytucje działające na rzecz osób

uwikłanych w przemoc domową - policję i GOPS. Dlatego też istotne jest poszerzenie wiedzy na temat instytucji, których ustawowym obowiązkiem jest świadczenie pomocy na rzecz osób z rodzin, w których występuje przemoc domowa. Należy rozpowszechniać informacje na temat ich roli w prawidłowym funkcjonowaniu systemu.

W świadomości społecznej nadal funkcjonują stereotypy dotyczące przemocy w rodzinie. Najbardziej widocznym jest stereotyp akceptacji stosowania kar cielesnych wobec dzieci. Rekomenduje się podjęcie działań edukacyjnych mających na celu podniesienie wiedzy rodziców o konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci. Warto także wzmocnić funkcje opiekuńczo – wychowawcze, np. podniesienie umiejętności rozwiązywania konfliktów, rozmowy z dzieckiem oraz radzenie sobie ze stresem. Należy podejmować działania promujące ideę spędzania wolnego czasu rodziców z dziećmi, włączanie się w kampanie ogólnopolskie, organizacja pikników rodzinnych bez alkoholu, itp.

Zdecydowana większość badanych wskazała alkoholizm jako jeden z kluczowych problemów społecznych współistniejący z problemem przemocy domowej. Warto edukować mieszkańców, że alkohol nie jest bezpośrednią przyczyną wystąpienia przemocy domowej, lecz bardzo często stanowi jego integralną część. Należy podkreślić, że podjęcie terapii odwykowej nie powstrzymuje przemocy domowej, dlatego też sprawcę należy objąć pomocą w formie programu korekcyjno – edukacyjnego.

Znaczącym problemem, który zaobserwowano wśród badanych jest brak podejmowania działań w związku z posiadaną wiedzą na temat rodzin, w których przemoc domowa występuje. Brak działań deklarowało aż 61 % osób znających rodziny z problemem. Brak reakcji jest niejako przyzwoleniem na dalsze stosowanie przemocy i umacnia sprawcę w świadomości jego bezkarności. Powinno się edukować mieszkańców gminy i informować jak ważną rolę w rozwiązaniu problemu przemocy domowej pełni świadek.

Ponad 60 % ankietowanych byłoby zainteresowanych kampaniami profilaktyczno – informacyjnymi na terenie gminy, zarówno akcją ulotkową, wykładami dla mieszkańców gminy oraz zajęciami podnoszącymi świadomość społeczną dla młodzieży gimnazjalnej. Warto byłoby wyjść naprzeciw takiemu zapotrzebowaniu i zrealizować powyższe kampanie; przyczyniłoby się to do wczesnego wykrycia problemu.

Potrzeba utworzenia grup wsparcia jest wdrażana w GOPS Krościenko Wyżne, w ramach realizacji projektu socjalnego *Uwierzyłam w siebie*, który adresowany jest do kobiet

doświadczających przemocy i zagrożonych przemocą. Realizuje go pracownik socjalny w ramach podnoszenia swoich kwalifikacji – specjalizacja II stopnia w zawodzie pracownik socjalny pod nazwą „Praca socjalna z osobami i rodziną z problemem przemocy”.

ROZDZIAŁ II

Cele Programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla gminy Krościenko Wyżne jest skierowany **do ogółu mieszkańców gminy Krościenko Wyżne**, w tym szczególnie do tych, którzy są uwikłani w przemoc jako osoba doświadczająca przemocy, sprawca przemocy lub świadek przemocy.

Cele Programu:

- 1. Działania prewencyjne, interwencyjne i edukacyjno – informacyjne podejmowane w stosunku do rodzin z problemem przemocy domowej poprzez:**
 - a) ujawnianie przypadków przemocy oraz wszczęcie procedury „Niebieskie Karty”,
 - b) poszerzanie wiedzy na temat roli świadków przemocy w zahamowaniu nieakceptowanych zachowań,
 - c) podnoszenie wiedzy osób z rodzin z problemem przemocy na temat instytucji świadczących pomoc osobom uwikłanym w przemoc domową.
- 2. Rozwijanie i usprawnianie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez:**
 - a) organizowanie spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego w celu koordynacji prac grup roboczych,
 - b) efektywną współpracę pomiędzy członkami Zespołu Interdyscyplinarnego i przedstawicielami instytucji, których członkowie wchodzi w skład grup roboczych.
- 3. Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji, organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie między innymi poprzez:**
 - a) szkolenia dla przedstawicieli instytucji, w tym dla pracowników socjalnych, policjantów, pedagogów, nauczycieli i wychowawców przedszkola, pracowników służby zdrowia i wymiaru sprawiedliwości oraz pracowników z innych instytucji,
 - b) wdrażanie programów szkoleniowych dostosowanych do lokalnych potrzeb dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,

- c) organizowanie interdyscyplinarnych szkoleń, narad i konferencji z udziałem osób zaangażowanych w problematykę przemocy w rodzinie.
4. **Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy - podniesienie poziomu wiedzy, zwalczanie obojętności, podniesienie odpowiedzialności oraz kompetencji społecznych wobec problemu przemocy między innymi poprzez:**
- a) organizowanie kampanii społecznych motywujących lokalną społeczność do aktywnego przeciwstawiania się przemocy w rodzinie,
 - b) rozpowszechnianie w miejscach publicznych informatorów, ulotek, broszur, plakatów o formach i zakresie pomocy dla rodzin w sytuacjach kryzysowych,
 - c) regularne zamieszczanie i aktualizowanie informacji o miejscach świadczących pomoc ofiarom przemocy na stronach internetowych oraz w tutejszych urzędach.
5. **Zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinie, w której występuje przemoc z uwzględnieniem wszystkich członków rodziny między innymi poprzez:**
- a) zapewnienie pomocy finansowej, rzeczowej, usługowej usprawniającej funkcjonowanie rodzin,
 - b) wsparcie asystenta rodziny,
 - c) prowadzenie działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”,
 - d) zapewnienie dostępu do rzetelnej pomocy psychologa, który świadczy pomoc osobom uwikłanym w przemoc domową,
 - e) organizowanie wolnego czasu dzieciom i młodzieży oraz ochrona i wzmocnienie poczucia własnej wartości, wiary w siebie osób zagrożonych przemocą,
 - f) zapewnienie możliwości uczestnictwa w programach korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.

ROZDZIAŁ III

Adresaci Programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla gminy Krościenko Wyżne kierowany jest głównie do:

1. Osób doświadczających przemocy w rodzinie, w tym dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych.

Osoba doświadczająca przemocy w rodzinie wymaga delikatnego podejścia ze strony osób świadczących pomoc, ponieważ:

- a) obawia się o swoje życie i zdrowie;
- b) nie wierzy, że ktoś chce i może jej pomóc, że ma prawo prosić o pomoc, że coś się zmieni,
- c) wstydzi się, bo bierze na siebie całą odpowiedzialność za to, co się dzieje w jej domu.

Biorąc wyżej wymienione obawy osoby doświadczającej przemocy w rodzinie należy przede wszystkim jej wysłuchać, zapewnić ją, że ma prawo szukać pomocy oraz uświadomić, że w każdym jej działaniu w celu rozwiązania problemu może liczyć na naszą pomoc i wsparcie.

2. Sprawców przemocy w rodzinie.

Za przemoc zawsze odpowiedzialny jest sprawca. Żadne prawo moralne czy jakiegokolwiek inne nie zezwala na bicie, maltretowanie, wykorzystywanie słabszych. Od momentu stwierdzenia, bądź podejrzenia wystąpienia przemocy w rodzinie wobec sprawcy powinny być niezwłocznie podjęte działania prewencyjne. Sprawca musi poczuć, że tajemnica rodzinna się wydała i jeśli nie zmieni swojego postępowania poniesie surowe konsekwencje, dlatego też powinien dostać wyraźny komunikat:

- a) stosowanie różnych form przemocy wobec innych jest przestępstwem ściganym przez prawo,
- b) jego postępowanie faktycznie znalazło się w kręgu zainteresowania wymiaru sprawiedliwości, pomocy społecznej oraz innych instytucji wchodzących w skład Zespołu Interdyscyplinarnego,
- c) prawo jest po stronie pokrzywdzonych, osoby doświadczające przemocy w rodzinie będą chronione i otrzymają potrzebną pomoc i wsparcie,
- d) jego postępowania nie można w żaden sposób usprawiedliwić i może ponieść konsekwencje przewidziane przez prawo.

Formularz „*Niebieska Karta – B*” *Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2011 r. Nr 209, poz. 1245)* zawiera informacje dotyczące sankcji prawnych za stosowanie przemocy, które przedstawione są poniżej.

Polskie prawo ściga sprawców przestępstw przeciwko osobom bliskim na podstawie Kodeksu Karnego, (Dz.U. z 2016 r. poz. 1137 z późn.zm.), za:

- 1) znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny - art. 207 k.k.**

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. § 2. Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. § 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

- 2) uderzenie człowieka lub naruszenie jego nietykalności cielesnej w inny sposób - art. 217 k.k.**

§ 1. Kto uderza człowieka lub w inny sposób narusza jego nietykalność cielesną, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

- 3) pozbawienie człowieka wolności - art. 189 k.k.**

§ 1. Kto pozbawia człowieka wolności, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. § 2. Jeżeli pozbawienie wolności trwało dłużej niż 7 dni, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. § 3. Jeżeli pozbawienie wolności, o którym mowa w § 1 lub 2, łączyło się ze szczególnym udrczeniem, sprawca podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

- 4) grożenie innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona - art. 190 k.k.**

§ 1. Kto grozi innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

- 5) wzbudzanie u innej osoby uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia lub naruszenie jej prywatności poprzez uporczywe nękanie - art. 190a § 1 k.k.**

§ 1. Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. § 2. Tej samej karze podlega, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek lub inne jej dane osobowe w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej. § 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

6) stosowanie przemocy lub groźby bezprawnej, w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia określonego stanu - art. 191 k.k.

§ 1. Kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. § 2. Jeżeli sprawca działa w sposób określony w § 1 w celu wymuszenia zwrotu wierzytelności, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

7) utrwalanie wizerunku nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej, przez użycie wobec niej przemocy, groźby bezprawnej lub podstępem, albo rozpowszechnienie wizerunku nagiej osoby lub w trakcie czynności seksualnej bez jej zgody - art. 191a k.k.

§ 1. Kto utrwała wizerunek nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej, używając w tym celu wobec niej przemocy, groźby bezprawnej lub podstępem, albo wizerunek nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej bez jej zgody rozpowszechnia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

8) doprowadzenie innej osoby do obcowania płciowego przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem (zgwałcenie) oraz doprowadzenie w ten sam sposób innej osoby do poddania się innej czynności seksualnej lub wykonania takiej czynności - art. 197 k.k.

§ 1. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12. § 2. Jeżeli sprawca, w sposób określony w § 1, doprowadza inną osobę do poddania się innej czynności seksualnej albo wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. § 3. Jeżeli sprawca dopuszcza się zgwałcenia: 1) wspólnie z inną osobą, 2) wobec małoletniego poniżej lat 15, 3) wobec wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub

siostry, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.
§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w §1-3 działa ze szczególnym okrucieństwem,
podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5.

- 9) spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci: pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia bądź innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej lub znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała - art. 156 k.k.**

§ 1. Kto powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci:
1) pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia,
2) innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej albo znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. § 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. § 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

- 10) spowodowanie naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, w wyniku którego pokrzywdzonym jest osoba najbliższa - art. 156 i 157 k.k.**

§ 1. Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia, inny niż określony w art. 156 § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
§ 2. Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwający nie dłużej niż 7 dni, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. § 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.
Art. 157 a § 1. Kto powoduje uszkodzenie ciała dziecka poczętego lub rozstrój zdrowia zagrażający jego życiu, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

- 11) uporczywe uchylanie się od wykonania ciężącego z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez nielożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to narażanie jej na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych (uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego) - art. 209 k.k.**

§ 1. Kto uporczywie uchyla się od wykonania ciężącego na nim z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to naraża ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

12) kradzież lub kradzież z włamaniem na szkodę osoby najbliższej - art. 278 k.k. i art. 279 k.k.

§ 1. Kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą rzecz ruchomą, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. § 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. Kto kradnie z włamaniem, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

13) niszczenie, uszkodzenie cudzej rzeczy lub czynienie jej niezdatną do użytku - art. 288 k.k.

§ 1. Kto cudzą rzecz niszczy, uszkodza lub czyni niezdatną do użytku, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. § 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

14) porzucenie wbrew obowiązkowi troszczenia się o małoletniego poniżej lat 15 albo o osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny - art. 210 k.k.

§ 1. Kto wbrew obowiązkowi troszczenia się o małoletniego poniżej lat 15 albo o osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny osobę tę porzuca, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. § 2. Jeżeli następstwem czynu jest śmierć osoby określonej w § 1, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

15) uprowadzenie lub zatrzymanie małoletniego poniżej lat 15 albo osoby nieporadnej ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, wbrew woli osoby powołanej do opieki lub nadzoru - art. 211 k.k.

Kto, wbrew woli osoby powołanej do opieki lub nadzoru, uprowadza lub zatrzymuje małoletniego poniżej lat 15 albo osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

16) obcowanie płciowe z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszczenie się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadzenie jej do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania - art. 200 k.k.

§ 1. Kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12. § 3. Kto małoletniemu poniżej lat 15 prezentuje treści pornograficzne lub udostępnia mu przedmioty mające taki charakter albo rozpowszechnia treści pornograficzne w sposób umożliwiający takiemu małoletniemu zapoznanie się z nimi, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. § 4. Karze określonej w § 3 podlega, kto w celu swojego zaspokojenia seksualnego lub zaspokojenia seksualnego innej osoby prezentuje małoletniemu poniżej lat 15 wykonanie czynności seksualnej. § 5. Karze określonej w § 3 podlega, kto prowadzi reklamę lub promocję działalności polegającej na rozpowszechnianiu treści pornograficznych w sposób umożliwiający zapoznanie się z nimi małoletniemu poniżej lat 15.

17) rozpijanie małoletniego, przez dostarczanie mu napoju alkoholowego, ułatwianie jego spożycia, lub nakłanianie go do spożycia takiego napoju - art. 208 k.k.

Kto rozpija małoletniego, dostarczając mu napoju alkoholowego, ułatwiając jego spożycie lub nakłaniając go do spożycia takiego napoju, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

3. Świadców przemocy w rodzinie.

Nieprawdą jest, że osoba doznająca przemocy nie chce pomocy, nie prosi o pomoc lub, że ją akceptuje. Należy reagować, szczególnie wtedy, gdy w rodzinie są dzieci.

4. Społeczności lokalnej.

W celu skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Krościenko Wyżne, niezwykle ważne jest zaktywizowanie społeczności lokalnej, w taki sposób, aby mieszkańcy gminy poczuli się do pomocy „sąsiadowi” w trudnej sytuacji rodzinnej i życiowej. Trzeba obudzić w ludziach empatię i chęć niesienia pomocy. Społeczna znieczulica przyczynia się bowiem do ugruntowywania przemocy w rodzinie, jako zjawiska stałego, nieodłącznego w życiu każdego człowieka. Trzeba uczyć ludzi odpowiedniego reagowania na sytuacje trudne i traumatyczne, starać się pokazywać im sposoby znalezienia wyjścia, by nie przynieść nikomu szkody.

ROZDZIAŁ IV

Zadania instytucji w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz procedury postępowania wobec rodzin uwikłanych w przemoc domową.

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę "Niebieskie Karty" i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

W sytuacji podejrzenia zaistnienia przemocy w rodzinie procedura "Niebieskie Karty" obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia.

Zadania Policji.

1. Udzielenie osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, niezbędnej pomocy.
2. Niezwłoczne zorganizowanie dostępu do pomocy medycznej, jeśli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
3. Podejmowanie, w razie potrzeby, innych niezbędnych czynności zapewniających ochronę życia, zdrowia i mienia osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, włącznie z zastosowaniem na podstawie odrębnych przepisów w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania.
4. Przeprowadzenie, o ile jest to możliwe, rozmowy z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną, ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wezwanie osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego.

5. Przeprowadzenie w miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowych w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa.
6. Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności składanie systematycznych wizyt sprawdzających stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb określonych przez Zespół Interdyscyplinarny lub grupę roboczą.

W ramach prowadzenia nadzoru nad rodziną w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” dzielnicowy ma za zadanie: prowadzenie dokumentacji dotyczącej danej rodziny, niezwłoczny kontakt z rodziną, w której doszło do przemy, systematyczne wizyty w rodzinie przemocowej, odbywające się w zależności od potrzeb oraz dokumentowanie swoich wizyt poprzez sporządzanie notatek służbowych, działania prewencyjne wobec sprawców.

Zadania instytucji pomocy społecznej.

Pomoc społeczna ma umożliwić osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać oraz zapobiegać powstawaniu tych sytuacji. Pomoc społeczna świadczona między innymi przez ośrodki pomocy społecznej jest udzielana również w przypadku występowania przemocy w rodzinie.

Najczęściej osobami odpowiedzialnymi za diagnozowanie sytuacji, kontakt z rodziną i prowadzenie procedury „Niebieskie Karty” z ramienia instytucji pomocy społecznej są pracownicy socjalni.

Działania interwencyjne pracownika socjalnego:

W sytuacji zagrożenia życia, zdrowia, bezpieczeństwa osoby / osób doświadczających przemocy w rodzinie pracownik socjalny podejmuje następujące działania:

1. Wezwanie policji.
2. Wezwanie pogotowia ratunkowego.
3. Zapewnienie miejsca w całodobowej placówce dla ofiar przemocy w rodzinie, w tym np. w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie lub ośrodku interwencji kryzysowej.

4. Niezwłoczne zawiadomienie prokuratury o powzięciu podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie.
5. W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie, podjęcie decyzji wspólnie z policjantem i przedstawicielem służb medycznych o odebraniu dziecka z rodziny, celem umieszczenia u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej.

W ramach procedury „Niebieskie Karty” pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej:

1. Diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
2. Udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
3. Zapewnia pomoc dzieciom doznającym przemocy w rodzinie.
4. Organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
5. Zapewnia osobie co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienia w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie lub w ośrodku interwencji kryzysowej.
6. Prowadzi rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zadania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

1. W sytuacji powzięcia informacji na temat wystąpienia przemocy w rodzinie przedstawiciel GKRPA wszczyna procedurę „Niebieskie Karty”.

2. W sytuacji stwierdzenia problemu uzależnienia współistniejącego z problemem przemocy w rodzinie:
 - Przeprowadzenie rozmowy motywującej do podjęcia leczenia odwykowego.
 - W razie zaprzeczania sprawcy o występowaniu problemu alkoholowego, skierowanie na badanie do biegłego, celem uzyskania właściwej opinii lekarza biegłego o występowaniu uzależnienia.
 - Uruchomienie procedury zobowiązania do leczenia odwykowego.
 - Skierowanie do skorzystania z pomocy specjalistów w Punkcie Porad Psychologicznych, w Punkcie Konsultacyjno – Informacyjnym oraz do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zadania Służby Zdrowia.

Działania interwencyjne pracownika ochrony zdrowia:

1. Wezwanie policji.
2. Wezwanie pogotowia ratunkowego.
3. Uruchomienie procedury „Niebieskie Karty”.
4. W sytuacji, gdy dziecko znalazło się w szpitalu, lekarz może podjąć decyzję o jego zatrzymaniu na oddziale przy jednoczesnym zgłoszeniu tego faktu do Sądu Rodzinnego.

W ramach procedury „Niebieskie Karty” przedstawiciel ochrony zdrowia:

1. Każdorazowo udziela osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, informacji o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia oraz o uprawnieniu do uzyskania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie.
2. Wydaje bezpłatne zaświadczenie lekarskie o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie.
3. Jeżeli stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, wymaga przewiezienia jej do podmiotu leczniczego, formularz „Niebieska Karta – A” wypełnia przedstawiciel podmiotu leczniczego, do którego osoba ta została przewieziona.
4. Przedstawicielem ochrony zdrowia uprawnionym do działań jest osoba wykonująca zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna i ratownik medyczny.

Zadania placówek oświatowych.

W ramach procedury „Niebieskie Karty” przedstawiciel oświaty:

1. Udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
2. Organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
3. Może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w tym w szczególności wobec dzieci.
5. Udziela kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

ROZDZIAŁ V

Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Skuteczny sposób interweniowania wobec problemu przemocy w rodzinie stanowi interdyscyplinarne podejście do zagadnienia. Zespół Interdyscyplinarny to lokalna koalicja specjalistów z różnych dziedzin współpracujących w celu rozwiązywania problemów przemocy domowej w rodzinach z terenu gminy Krościenko Wyżne.

W ramach Zespołu działają grupy robocze, których przedstawiciele pracują z rodziną. Zapewniają kompleksową pomoc rodzinie uwikłanej w przemoc w drodze wysłuchania i wsparcia osób dotkniętych przemocą, informowania o możliwościach uzyskania pomocy, kontaktowania osoby dotkniętej przemocą z odpowiednimi specjalistami, wspólnego opracowywania, wdrażania i monitorowania realizacji planu pomocy.

Gmina Krościenko Wyżne posiada zasoby kadrowe, instytucjonalne i lokalowe niezbędne do efektywnego przeciwdziałania przemocy. W pracach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych biorą udział przedstawiciele wszystkich instytucji tworzących gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Osoby te podnoszą swe kwalifikacje, aby skuteczniej świadczyć pomoc osobom z rodzin uwikłanych w problem przemocy domowej.

Zasoby instytucjonalne:

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
2. Instytucje Ochrony Zdrowia,
3. Komenda Miejska Policji w Krośnie,
4. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
5. Placówki oświatowe,
6. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krośnie,
7. Organizacje pozarządowe,
8. Kuratorzy sądowi.

Dodatkowym ważnym wsparciem jest działający Punkt Porad Psychologicznych dla mieszkańców gminy Krościenko Wyżne, w którym doświadczony i wykwalifikowany psycholog zapewnia pomoc osobom uwikłanym w przemoc domową oraz borykającym się z innymi problemami życiowymi.

ROZDZIAŁ VI

Sprawozdawczość oraz finansowanie Programu

Dyrektor GOPS będzie corocznie przekazywał Radzie Gminy Krościenko Wyżne wspólne sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej (zawierające realizację działań w obszarze przeciwdziałania przemocy do końca I kwartału za rok poprzedni). Podstawą sporządzenia sprawozdania stanowią wskaźniki określone w harmonogramie. Źródłem finansowania Programu są środki własne będące w budżecie GOPS. Realizacja Programu odbywać się może przy udziale środków pozyskiwanych z innych źródeł, w tym dotacji z budżetu państwa oraz środków unijnych.

ROZDZIAŁ VII

Monitorowanie i ewaluacja Programu

Monitorowaniem i ewaluacją prowadzonych działań ujętych w Programie zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krościenku Wyżnym.

Porównanie informacji na temat postępów realizacji Programu z przyjętym harmonogramem i zakładanymi efektami pozwoli na ocenę jego realizacji oraz zweryfikowanie tempa i kierunku, w którym zmierza Program.

Program będzie monitorowany co roku w celu sprawdzenia czy:

- 1) działania ujęte w programie są realizowane,
- 2) zadania określone w harmonogramie są realizowane w ustalonych terminach.

Dla zbadania efektów Programu, w trakcie jego realizacji (raz w roku) oraz po jego zakończeniu przeprowadzona zostanie ewaluacja pod kątem skuteczności, efektywności i oddziaływania Programu na jego uczestników oraz jego otoczenie.

Coroczne poddawanie Programu ewaluacji będzie się odbywało na podstawie **analizy jakościowej i ilościowej** materiałów sprawozdawczych uzyskanych od poszczególnych realizatorów określonych w Programie, w oparciu o następujące wskaźniki:

- 1) liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego,

- 2) liczba spotkań grup roboczych,
- 3) liczba wdrożonych procedur „Niebieskie Karty”,
- 4) liczba przeprowadzonych szkoleń, konferencji, warsztatów,
- 5) liczba uczestników biorących udział w szkoleniu, konferencjach, warsztatach,
- 6) liczba dzieci oraz rodziców uczęszczających na zajęcia,
- 7) liczba osób uczestniczących w Punkcie Porad Psychologicznych,
- 8) liczba udzielonych porad i konsultacji specjalistycznych,
- 9) liczba osób, które skorzystały z instytucji udzielających wsparcia osobom doświadczającym przemocy,
- 10) liczba osób, które ukończyły program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy,
- 11) liczba rozpowszechnionych materiałów o charakterze informacyjno – edukacyjnym,
- 12) liczba publikacji w lokalnym miesięczniku „Dębina”,
- 13) liczba zrealizowanych programów profilaktycznych,
- 14) liczba powstałych grup wsparcia.

Badania jakościowe, opracowane przez Zespół Interdyscyplinarny, dostarczą nam nowych informacji o zjawisku przemocy domowej oraz pogłębią zdobytą wiedzę.

ROZDZIAŁ VIII

Zakończenie

Niniejszy Program może podlegać okresowym modyfikacjom, ze względu na zmieniające się potrzeby lokalnej społeczności. Zespół Interdyscyplinarny będzie uwzględniał każdą weryfikację Programu.

Do Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dołącza się harmonogram (załącznik nr 1).